

o litkupu příbuzném se závdavkem a protož tu platnosti nabývá obdoba § 909 o. o. z.; § 909 o. o. z. stanoví, že ten, kdo smlouvu jen z části splní, nemůže již od smlouvy odstoupiti zaplatě litkup; obdobně nemůže se při částečném splnění smlouvy závdavek podržeti resp. žádati dvojnásobný závdavek (rozh. ze dne 2. července 1873 č. 6347, sb. »Gl. U.« č. 5024). Z téhož důvodu nemůže kupec nějakého zboží požadovati dvojnásobného závdavku, bylo-li sice zboží zasláno, avšak nemá smluvených vlastností, jestliže tedy smlouva jen částečně nikoli úplna splnění došla (rozh. ze dne 11. března 1857 č. 1966, sb. »Gl. U.« č. 313).

7. Záloha není závdavkem ve smyslu § 908 o. o. z, (rozh. ze dne 5. února 1869 č. 11. 377, sb. »Gl. U.« č. 3276).

8. Požaduje li se navrácení dvojnásobného závdavku, má se nevinná strana spokojiti tím a nemůže na druhém kontrahentu žádati ani splnění smlouvy ani náhrady (§ 908 závěr. věta; rozh. ze dne 13. ledna 1857 č. 236, sb. »Gl. U.« č. 276).

II. Právo obchodní.

1. Článek 285 obch. z. vytýká jako [pravidlo, že závdavek musí se vrátiti nebo sraziti, připouští však výjimky na základě místního obyčeje nebo zvláštních úmluv (rozh. ze dne 31. října 1888 č. 12.511, časop. »Ger. Halle« z r. 1889 č. 34; rep. nál. č. 48, rozh. ze dne 18. dubna 1873 č. 2678).

2. Závdavek při obchodech daný propadá jen tehdy, když to bylo výslovně ujednáno nebo obyčejem to jest (rozh. ze dne 6. února 1878 č. 9094). O vrácení závdavku lze žádati v případě nesplnění smlouvy jen tehdy, když druhý kontrahent pro tento případ slíbil vrátiti závdavek (rozh. ze dne 24. srpna 1882 č. 6655).

3. Ustanovení čl. 285 obch. zák. a § 908 o. o. z. o závdavku neodporují si, neboť čl. 285 obch. z. stanoví jako pravidlo, že má býti závdavek vrácen nebo sražen, připouští však z pravidla toho výjimky na základě místního obyčeje. Vedle vydání závdavku lze při obchodech požadovati i náhradu; máť dle čl. 355 a 357 obch. z. kupec právo žádati místo splnění smlouvy náhradu pro nesplnění, kdežto o. o. z. stanoví však, že nevinná strana může místo číselně prokazatelné škody požadovati zaplacení určité sumy ve výši daného závdavku (rozh. ze dne 30. dubna 1885 č. 2612).

Zavodňování (Stavby zavodňovací).

I. Část všeobecná.

Zavodňovací stavby jsou ona zařízení, jimiž se uměle přivádí k zavodňovacím účelům na určité místo voda. Právo vésti vodu z cizího pozemku na pozemek vlastní jest ve smyslu § 407 o. o. z. zvláštní polní služebností, ježto služebnost tato větším dílem slouží zemědělským účelům, ku př. zavodňování pozemků, napájení dobytka, naplnění rybníka atd. Říšský vodní zákon označuje stavby zavodňovací rovněž jako služebnost (§ 15 lit. b). Majitel služebnosti oprávněn jest zařídit si k přivádění vody potřebná vedení, jež k stavbám zavodňovacím jsou nezbytna. K zavodňování slouží po většině zdýmadla a vodovody s potřebnými k tomu rourami, žlaby, jezy, příkopy, kanály, jež mohou se na služebném pozemku položit.

II. Zákonné podmínky při zřizování staveb zavodňovacích.

1. Je-li třeba v zájmu veřejném odváděti cizí vodu a zříditi zavodňovací stavby s tím spojené — tak tomu bývá jmenovitě tehdy, když osady a obce nemajíce dostatek vody musí požívací právo vodní ku platnosti přiváděti na vodách soukromých — zřizují se stavby vodní cestou vyvlastnění za přiměřenou odškodněnou (§ 16 ř. vod. z.).

2. Mimo tento případ může ten, komu soukromá voda náleží, pokud vody té nepotřebuje a také ji nepoužívá ve lhůtě úřadem mu položené, býti k tomu přidržán, aby ji za přiměřenou náhradu přenechal jiným osobám, jež vody té výhodně použití mohou (§ 15 lit. a) říš. vod. z.). Jakkoli v případnosti této zájem soukromý jest převahou jediným důvodem zřízení zavodňovacích staveb, přece rozhodují tu předůležité národohospodářské ohledy, jichž nemohou úřadové se zřetele svého spouštěti. Z téhož důvodu lze přiměti držitele nemovitostí, by dopustili za přiměřenou náhradu zřízení služebnosti ku svému majetku za tím účelem, by voda jiným náležející sváděna byla z jedné krajiny do druhé přes jejich pozemky, aby na těchto zřízeny byly stavby a díla ku svádění tomuto potřebná (§ 15 lit. b) říš. vodn. z.). Zákon má tu patrně na zřeteli takové vodovody, jichž účelem jest umožniti trvalé upotřebení vody na nějakém místě, kde tomu tak dle dosavadního toku vody býti nemohlo aneb umožniti trvalý odtok vody na těch místech, kde voda zhoubně působí. Tomu nasvědčují §§ 32, 39, 41 a 54 českého vodn. zákona, jež výhradně na myslí mají případy, kde zřizované služebnosti sprostředkují trvalý úspěch národohospodářský významných výhod. § 15 lit. b) říš. vod. z. nemá tedy místa tam, kde jde jen o to, by umožněna a usnadněna byla oprava a zachování stavby vodní (rozh. soud. dv. správ. ze dne 14. dubna 1882 č. 1373).

II. Obmezení při zřizování staveb zavodňovacích.

Tu platí:

1. zásada, že každý má se při upotřebování vody obmeziti potud, pokud toho žádá míra skutečné potřeby, takže míra tato nesmí býti překročena. Přiměřenost potřeby této neřídí se však naprostou a přísnou nezbytností, nýbrž sluší zde rozuměti onu míru, již potřebí jest k dosažení určitého účelu. Vždycky však obmezuje se služebnost na panující statek a nelze jí upotřebiti ve prospěch pozemku jiného, byť i témuž vlastníku náležel.

2. Zřízením staveb zavodňovacích nemají býti porušena nabytá práva osob třetích; poškozený může pak žádati za odpomoc u úřadu správního; úřad správní zakročí však z úřední povinnosti, žádá-li toho zájem veřejný nebo nastane-li případ § 16 říš. vod. z.

3. Zakládá-li se povolení k nějaké stavbě vodní také na úmluvě mezi interessenty uzavřené, budiž úmluva plným obsahem pojata do schvalovací listiny. Jestliže se udělí povolení do odvolání, budtež co nej přesněji vyznačeny ve schvalovací listině ony případy, ve kterých k odvolání dojíti má (rozh. min. orby ze dne 15. ledna 1887 č. 12.579 časop. »Zeitschrift f. V.« č. 39).

4. Míra užívání vody, jak ji úřad politický určí, nesmí nikdy sáhati tak daleko, že by obce a osady za nebezpečí požáru nebo k účelům zemědělským měly nouzi o vodu (§ 20 česk. vodního zákona).

5. Povolené stavby o zařízení budtež držitelem uvedeny a udržovány v takovém stavu, by pokud možno nevadily odplutí vody a ledu a aby

zbytečně nestěžovaly nebo neohrožovaly ostatní užítky z vod a konečně k tomu hleděno budiž při tom, aby se vodou neplýtvalo (§ 21).

6. Byla-li služebnost přiznána více osobám a nepostačuje-li zásoba vody k uspokojení potřeby všech, rozhoduje dle všeobecných zásad právních priorit nabytí, takže nastati má mezi více stejně oprávněnými poměrné rozdělení.

III. Úřední povolení.

Potřebí jest úředního povolení

1. jestliže zřízení staveb má vliv na vlastnosti nějaké veřejné vody, na běh její nebo na výšku vody nebo mohly-li by býti ohroženy břehy (§ 17 říš. z. vod.). Schválení úřadu živnostenského nějakého podniku nenahrazuje nikdy povolení žádoucího ku používání vody ani v té případnosti, když v situačním plánu stavby označeny jsou vodní příkopy. Takovéto povolení musí býti zvláště uděleno (rozh. min. orby ze dne 11. listopadu 1875 č. 8454, časop. »Zeitsch. für Verw.« z r. 1877 č. 30). Jestliže povolení ku stavbě vodní odepřeno bylo z ohledů veřejných, jichž posouzení zůstaveno jest volnému uvážení příslušných úřadů, nemá místa stížnost k soudnímu dvoru správnímu (rozhod. ze dne 7. května 1877 časop. »Zeitsch. für Verw.« z r. 1878 str. 16).

2. Povolení příslušného úřadu nezbytno jest toliko při každém novém používání, jakož i při zřízení nových staveb nebo při každé změně stávajících již staveb, pokud takováto novota má vliv na běh, spád nebo užívání vody (§ 18 říš. z. vodn.), nikoli však tehdy, když mají se jen vykonávati stávající již práva uživatí nebo dále má se pokračovati v dosavadních stavbách (rozh. ze dne 15. října 1877 č. 130).

3. I při vodách soukromých vyhledává se povolení toto, jestliže se používáním jich působí nějak na cizí práva nebo na povahu, tok, na výši vody ve vodách veřejných (§ 17 odst. 2 říš. z. vod.).

4. Obyčejná zařízení, jež musí býti při každém zavodňování luk po právu vykonávaném činěna a obnovována, nelze pokládati za takováto zdýmadla a stavby, jež potřebí mají při kterémkoli zřízení svém (nebo změně své) opětného úředního povolení (rozh. min. orby ze dne 2. října 1878 č. 8357). Hnací stroje a zdýmadla náležejí k oněm stavbám, k nimž vyhledává se i při vodách soukromých povolení úřadu politického (rozh. ze dne 7. listopadu 1883 č. 1900).

IV. Společné používání staveb zavodňovacích.

Za účelem tímto utvořiti se mohou vodní společenstva a to:

- a) dobrovolným dohodnutím,
- b) na základě usnesení většiny účastníků nařízením příslušných úřadů správních. Nařízení toto může býti vydáno v té případnosti, když stavba chová v sobě nepokryté výhody a když nedala by se účelně provésti, kdyby nepojaly se v to pozemky menšiny (§§ 20, 21; srv. též čl. Společenstva vodní).

V. Dohlédací právo úřadů.

Úřadové povinni jsou vésti vodní knihu, v níž uveden jest účel, rozsah, míra a způsob užívání vodního, udána zařízení, jakož i vyznačeny příslušné služebnosti. Úřadové bdětež nad dodržením podmínek a vystuptež naproti každému poškozování sousedů i veškerenstva.

VI. Práva vlastníka služebného pozemku.

1. Vlastníku služebného pozemku přísluší předkem právo na přiměřenou náhradu škody;

2. právo naléhati na to, aby odkoupen byl od něho celý pozemek, jestliže pozemek stavbou zavodňovací pozbývá příhodné upotřebitelnosti.

3. Prokáže-li se konečně, že stavby zavodňovací nevyhovují zákonným předpisům, nařídíž politický úřad k žádosti vlastníka služebného pozemku osobě oprávněné, aby závalu odstranila, a jestliže by do ustanovené lhůty se tak nestalo, dejž příslušný úřad závalu odstraniti sám na útraty otálejícího. Není pochyby o tom, že když se takováto intervence úřadu dožaduje, úřadové mohou rozhodnutí své vynésti toliko na základě onoho řízení, jež shoduje se s řízením předepsaným dle zákona v té případnosti, když se jedná o povolení staveb ku používání vody (rozh. ze dne 7. července 1879 č. 538; ostatně viz čl. Řízení vyzývací v právu vodním, Expropiace v právu vodním).

Závody pobočné (Filialky).

I. Pojem.

Pojem živnostenského závodu pobočného není v zákoně definován. Vyplývá však z významu tohoto označení ve mluvě užívaného. V žádném případě nelze, jak § 40 živn. nov. výslovně nařizuje, sklady nebo jiné místnosti sloužící k uchování zboží pokládati za pobočné závody. Jisto jest však, že závod provozující obchod, který zaujímá v sobě nákup, ukládání, přípravu zboží a zaslání jeho zákazníkům na účet hlavního obchodu, jest pokládati za poboční závod obchodu hlavního, ježto takové obchodování obsahuje všechny podstatné body obchodu tvořícího předmět hlavního podniku (rozh. spr. s. dv. ze dne 10. října 1889, č. 3265, sb. »Budwiński« č. 4871). Jest tudíž pobočními závody vyrozumívati každé živnostenské stanovisko, které jsouc ve spojení s hlavním závodem, sleduje jeho živnostenské účely a podporuje je, a sice způsobem, který se již neuskutečňuje uvnitř rámce práv s živnostenským právem spojených (rozhodnutí spr. soud. dv. ze dne 27. března 1885, č. 273, sb. »Budwiński« č. 2478).

II. Povinnost ohlášení.

Poboční závody jest ohlásiti jak živnostenskému úřadu, v jehož obvodu se zřizují, tak tomu, v jehož rejstříku jest hlavní podnik zanešen, a při koncesovaných živnostech jest vymoci vlastní koncesi pro poboční závod u úřadu prve zmíněného. Jestliže při zamýšleném zřízení pobočních závodů nebo skladů jsou tu okolnosti, které podle předpisu živ. ř. nepřipouštějí vydání živnostenského listu (§ 13), pokud se týče rozdělení koncesse, má úřad zřízení pobočního závodu straně s udáním překážky zakázati. Mimo to má úřad také zde, jedná-li se o nějakou novou provozovárnu předsejiti podle ustanovení třetího odstavce živn. ř. (komisionelní ohledání a schválení) (§ 40 živ. ř.).

III. Právo poplatkové.

Ohlášení pobočního závodu u těch úřadů, v jejichž rejstříku hlavní podnik již jest zanesen, podléhá jen obyčejnému kolku z podání (50 kr.), kdežto ohlášení, resp. žádosti za koncesi, jež byly podány u těch úřadů v jichž obvodu se má poboční závod zřídit, podléhají témuž kolku, jako každá přihlašovací žádost svobodné živnosti nebo jako žádost o udělení koncesse (nař. fin. min. ze dne 27. listopadu 1860, č. 265 ř. z.). Vyšší